

Riktlinjer för tvätt av fordon

Beslutade av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2020-11-19

Miljö- och
hälsoskyddskontoret

Dessa riktlinjer gäller för alla verksamheter från och med 1 januari 2023.
För nyetableringar gäller de från och med november 2020.

Riktlinjer för tvätt av fordon

Koppla fordonstvättens avlopp efter oljeavskiljare och eventuellt ytterligare reningssteg på spillvattennätet. Årlig provtagning eller flera prov per år behövs ofta för att kontrollera att reningen fungerar. Orenat spillvatten innehåller bl.a. mineralolja och metaller som kan skada växt- och djurliv, dricksvatten samt störa kommunal avloppsrening. Dessutom kanske slammet i avloppsreningsverket inte kan användas inom jordbruket.

Provtagning

Utför provtagning på utgående vatten från reningsanläggningen vid normal belastning under högsäsongen november – april. För anmälningspliktiga tvättar skall provet ske som vecko-samlingsprov (med veckosamlingsprov menas provtagning under sju dygn i följd).

Provtagning av oljeindex och pH skall tas som dygnsprov. Dygnsprov bör tas under första eller sista dygnet, och samlingsprovet för övriga parametrar tas över resterande sex dygn. För övriga anläggningar skall provtagningen normalt ske som dygnssamlingsprov. Genomför provtagning tidigast 6 veckor efter installation eller senaste tömning av oljeavskiljaren. Den som utför provtagning ska ha genomgått föreskriven utbildning enligt *Naturvårdsverkets föreskrifter (1990:11) om kontroll av vatten vid ackrediterade laboratorier m.m.* eller ha motsvarande kompetens.

På anläggningar som tvättar mindre än 6 personbilar per dag ställs normalt inte krav på provtagning då det låga flödet gör att resultatet blir för osäkert. För dessa anläggningar skall istället riktvärdena uppnås genom begränsningar i vilka kemikalier som får användas samt noggrann kontroll och skötsel av oljeavskiljare samt annan reningsutrustning. Ovanstående hindrar inte att provtagning krävs hos mindre verksamheter i samband med utredningar.

Provta i första hand i provtagningsbrunn. Det är viktigt att det råder ett turbulent flöde i provtagningspunkten så att inte prov tas på skiktat vatten. Ta, om möjligt, ett flödesproportionellt prov. Om det inte är möjligt kan ett tidstyrt samlingsprov tas. Om automatisk provtagning inte kan utföras kan stickprov var femte minut ge ett samlingsprov. Om belastningen på tvätten är mindre än 25 % av normal belastning kan kompletterande provtagning krävas.

Analys

Behandla och analysera proverna enligt svensk eller internationell standard (ISO) på ett ackrediterat laboratorium enligt *NFS 1990:11*. Analysera bly, krom, nickel, kadmium, zink, koppar, oljeindex, pH samt Bod/Cod. När det gäller kvoten Bod/Cod skall hänsyn tas till aktuella totalhalter. Om miljö- och hälsoskyddskontoret finner det lämpligt kan krav på analys av andra parametrar bli aktuellt. Beräkna mängd förorening per fordon om anläggningen har en separat vattenmätare eller på annat sätt kan redovisa vattenförbrukningen per tvätt. Jämför med följande riktvärde, se tabell 1.

Tabell 1: Riktvärden för högsta mängd föroreningar per fordon

	Personbil	Tyngre fordon (en fordonsenhet**)
Samlingsparameter: bly, krom, nickel	5 mg	15 mg
kadmium	0,10 mg	0,30 mg
zink	50 mg	150 mg
koppar	30 mg	90 mg
oljeindex	2,5 g	7,5 g
Kvoten Bod/Cod	>0,43	>0,43
pH	6,5 - 10	6,5 - 10

***En fordonsenhet motsvarar ett 12 meter långt fordon, t.ex. lastbil eller buss. Räkna om resultatet vid andra fordonsstorlekar. Riktvärdena gäller för alla verksamheter från och med 2023, för verksamheter som ny-etableras gäller de direkt.*

Eventuella förbättringsåtgärder

Genomför åtgärder om något riktvärde i tabell 1 överskrids. Kunskap om provets pH kan underlätta diskussionen med kemikalieleverantören om möjligheter till förbättringsåtgärder.

Redovisa följande uppgifter till miljö- och hälsoskyddskontoret:

- analysprotokoll
- kommentarer till resultatet och förslag till åtgärder om något riktvärde överskrids
- beskrivning av hur, var och hur länge provtagningen pågick samt antal och typ av fordon (t.ex. personbil, lastbil, truck) som tvättades under provtagningen.
- oljeavskiljarens klassning (1 eller 2)
- när oljeavskiljaren senast tömdes.
- tvättmedel (namn och leverantör)
- tvättanläggningens totala vattenförbrukning föregående år

Miljö- och hälsoskyddskontoret bedömer lämnade uppgifter och beslutar om verksamheten ska vidta ytterligare åtgärder. Mindre avvikelser från riktvärdena kan i vissa fall accepteras.

Fordonstvättanläggnings utformning

Tvättanläggningen ska ha en separat vattenmätare för att kontrollera tvättens vattenförbrukning. Anläggningen bör ha en separat oljeavskiljare och inte vara sammankopplad med exempelvis en verkstad. I första hand bör verkstäder vara avloppslösa, alternativt ha en egen oljeavskiljare. Gemensam är endast tillåten om den är klass 1 samt dimensionerad för flöde från båda verksamheterna samtidigt. För att klara uppsatta riktvärden krävs ofta ytterligare reningssteg efter oljeavskiljaren, till exempel filtrering, biologisk rening eller kemisk fällning.

Alla anläggningar bör ha en oljeavskiljare klass 1. Företagen ska ha en tidsplan för när en oljeavskiljare klass 2 byts ut mot en klass 1. Vid ny- eller ombyggnation ska oljeavskiljaren alltid uppfylla kraven för klass 1 enligt svensk standard SS-EN 858 *Avlopp – Separationssystem för lätta vätskor (t.ex. olja och bensin)*. Utsläpp av opolära kolväten är avsevärt lägre efter klass 1 eftersom gravimetrisk avskiljning kompletteras med koalescensfilter eller lameller. Dimensionera och installera oljeavskiljaren enligt SS-EN 858. Tag hänsyn till ogynnsamma separeringsförhållanden och avvikande densiteter för lätta vätskor. En tumregel är att dimensionera för ett flöde som är åtminstone 3 gånger högre än det faktiska flödet. Utrusta oljeavskiljaren med larm och provtagningsmöjlighet/ provtagningsbrunn.

Undvik zinkmaterial så långt som möjligt och ersätt med t.ex. gjutjärn eller rostfritt.
Förzinkade ytor på t.ex. galler i en fordonstvätt kan orsaka förhöjda zinkhalter i utgående vatten.

Tvättkemikalier

Använd inte starkare produkter eller högre dosering än nödvändigt, anpassa till exempel till nedsmutsningsgrad och årstid. Exempel på bra produkter ur miljösynpunkt, är de som är positivt miljömärkta, till exempel *Svanen*. Följ leverantörens anvisningar.

För mindre verksamheter som enbart har oljeavskiljare kan man normalt inte använda micro-avfettning eller kallavfettning.

Informera kunderna följande (exempelvis med en skylt)

- Använd inte tvättkemikalier som försämrar reningsanläggningens funktion.
- Lägg inte på avfettning utanför anläggningen.

Verksamhetsutövarens egenkontroll

Några exempel på rutiner som är bra för att optimera driften miljömässigt.

- Rutiner för drift, skötsel och kontroll av oljeavskiljare (se exempel nedan) och övrig tvätt- och reningsanläggning.
- Anteckningar om antal och typ av fordon som tvättas och hur ofta det sker, till exempel regelbunden tvätt (flera om dagen) eller sporadiskt.
- Kemikalieförteckning med namn på produkterna, förbrukning per år och information om hälso- och miljöfarlighet.
- Avfall från tömning av olje- och slamavskiljare hanteras som farligt avfall.

Miljö- och hälsoskyddskontoret kan begära att få se dokumentation av rengöring, underhåll och hantering av farligt avfall samt även anteckningar om särskilda händelser som exempelvis reparationer och olyckor. Se även avfallsförordningen (2011:927) och www.jonkoping.se sökord "tvätta bilen" för information och blanketter.

Drift, kontroll och underhåll av oljeavskiljare enligt SS-EN 858

Mät olje- och slamskiktet regelbundet. Belastningen på avskiljaren, det vill säga hur många och hur smutsiga fordon som tvättas, avgör hur ofta mätning ska ske är.

Kontrollera oljeskiktets tjocklek genom att pejla med en stav insmord i vattenpasta. Mät slamskiktets tjocklek, exempelvis med hjälp av en stav.

Töm oljeavskiljaren minst en gång per år. Tätare tömningar krävs ofta för att säkerhetsställa fullgod funktion. Regelbunden tömning av sandfång/slamränna minskar belastningen på oljeavskiljaren. Fyll avskiljaren med färskvatten innan den tas i drift igen för att olja inte ska följa med ut när nivån når utloppsröret. Rengör och/eller byt filter regelbundet.

Utför följande underhåll minst var 6:e månad:

- mät slamlagrets tjocklek och oljenivån
- kontrollera funktionen för den automatiska avstängningen
- kontrollera de sammansatta enheterna med avseende på genomsläpplighet om vattennivåerna framför och bakom uppvisar påtagliga skillnader
- kontrollera larmfunktionen
- rengör provtagningsbrunn, ta bort olja och slam vid behov

Töm avskiljarsystemet och genomför nedanstående besiktning minst vart 5:e år:

- systemets täthet och skick vad gäller hållfasthet
- skick på eventuella inre beläggningar, på inbyggda delar samt på elektriska enheter och installationer
- kontroll av inställning för automatisk avstängningsenhet, t.ex. flottörer

Åtgärda snarast eventuella brister som uppmärksammas.

Kontrollera att oljeavskiljarens kapacitet är tillräcklig för ansluten verksamhet genom att göra en dimensionskontroll vid ny- och ombyggnation.

Däcktvätt

Vid däcktvätt ska först och främst däcktvättmaskin som recirkulerar tvättvattnet användas.

Tvättvattnet från däcktvättmaskinen ska hanteras som farligt avfall, om inte provtagning visar att det är annat avfall eller att föroreningshalterna inte innebär en risk för miljön vid utsläpp till avloppsledning.

Utanför anläggning

Om fordonet står på gräsbevuxen plan mark eller grusplan accepteras avspolning av lera, grus eller damm i undantagsfall, det vill säga max fyra gånger per år och fastighet. Detta förutsätter dock att avrinning *inte* sker till dagvattenbrunn eller andra vattendrag och att *inte* vattentäcker påverkas. Markägarens tillstånd behövs.